

Heemkundige Kring Dr. Croquet - Walem

MAGAZINE 59 - Soldaten van Napoleon

Driemaandelijke uitgave : oktober-november-december 2020

Colofon

**Dit magazine is een uitgave van
vzw Heemkundige Kring
Dr. Croquet Walem**

**Maatschappelijke zetel:
Kloosterstraat 76
B-2800 Walem**

**www.heemkundewalem.be
info@heemkundewalem.be**

**U kan lid worden door
overschrijving van
12 euro op rekening nr.:
BE23 7512 0773 0691
dan krijgt u de volgende nummers
van ons tijdschrift in uw bus.**

**Redactie en medewerkers
van dit nummer:**

**Hugo Rom
Staf Daems
Karel Caelen
Walter Marivoet
Lucas Van de Leur
Pieter Van Der Veken
Tom Van Buggenhout
Boudewijn Ceulemans**

**Foto voorpagina:
Detail uit een schilderij waar
Napoleon terugkeert na een veld-
tocht in Rusland.**

Onze ereleden

Balzarini Jan-Delwiche J.	Nauwelaers Eugeen
Bellon Bert-Loiselle Martine	Nuyts Dirk
Belmans Wilfried	Peeters Katrien (Apotheek-Walem)
Bergé Jan	Peeters Henri
Bruynseels Marc	Poot Jaak-Janssens Lea
Caelen Karel	Rahier Rombaut
Carpentier Christiane	Ressler Alex
Ceulemans Boudewijn	Ressler Willy
Coeckelbergh Willy	Rom Hugo
Daems Rik	Rymenams Frans
De Belder Karel	Steensels Danny-Van Malderen Sabine
De Coster Joan	Vaes Karel
De Greve Frans	Van Buggenhout Tom-Veys Ann
De Groef Gerard	Van de brul Dirk (Bouwwerken),
De Laet Pieter	Van Genechten Gaby
De Win-Van Reeth	Van Lint Jean-Van den Heuvel Inge
Dox-Vercammen	Van Loock Juliette
Duquene S.-Van Buggenhout C.	Van Malderen Stefaan
Gebr. Peeters BVBA(Schrijnwerkerij)	Vandamme Ricardo
Gijsemans Jan	Vander Kuylen Bart (Dierenarts)
Gilon Els (Haarstudio Ellix)	Vansant Elza
Groep Gilon BVBA	Verbeeck Ludo
Hendrickx Willy	Vercammen Fons (AXA Bank)
Honsia Clara	Verlinden Jan
Huysmans Florentina	Wouters Gerald (Aannemer)
Janssens Pieter	
Laurent Olivier	
Dokter Liekens Jo	
Maes Bob-Van Buggenhout Agnes	
Mariën Maria	
Marivoet Chantal	
Marivoet Herman	
Marivoet Martin	
Marivoet Walter-van Berckelaer Liz	
Merckx Eddy-Tanghe Annabel	
Michiels Frank	
Morrens Paul	

EDITORIAAL

Hé, komaan, hoe kan dit nu?

Vijftien april 2019. Een bericht even voor het avondnieuws: *"De Notre-Dame staat in brand."*
De eerste reactie: *"Ach ja, een onvoorzichtigheid bij werken, d'r zal wel wat schade zijn, maar dat gaat wel meevallen. Wat een geluk dat het niet meer de middeleeuwen zijn."* Want zo'n brandende kerk was -vroeger- wel vaker de aanleiding voor het afbranden van een hele stad. In Mechelen zijn ze voor de beduchtheid daarrond wereldberoemd geworden.

Een half uur later brandt het nog: *"Ach, de Notre-Dame mag dan wel een middeleeuws gebouw zijn, vandaag zijn we de eenentwintigste eeuw. Nu bestaan er brandweerwagens, ellenlange brandweerladders, brandweerslangen, overal in de stad zijn er brandweerpompen waarmee water snel en krachtig kan opgepompt worden. Er is decennia lang kennis en inzicht opgebouwd over blustechnieken en die zijn wereldwijd gedeeld. Bovendien de Seine vloeit daar toch vlak bij: water genoeg."*

Toen de situatie twee uur later nog niet gekeerd was, en het spitse fijne torentje in het midden van het dak wanhopig wegzakte in de vlammenzee, begon de twijfel te knagen aan de zelfzekere mens uit de eenentwintigste eeuw: *"hé, komaan, hoe kan dit nu?"*

Het inferno ging echter verder. Een paar uur later deed de president -met de verwoestingen in de de achtergrond- een emotionele oproep. Hij beloofde de kathedraal te zullen herstellen. De kathedraal die altijd het trotse voorbeeld is geweest van de middeleeuwse gotische bouwkunst, werd ei zo na op een paar uur tijd van de aardbol weggeveegd.

De middeleeuwse mens zou de brand van de Notre-Dame zien als een voorspelling voor het doemjaar 2020. De jaarwende was nog maar net genomen of de eerste berichten over een vreemde ziekte in het oosten sijpelden door.
"Och ja, dat hebben we toch nog al gehad, dat dooft wel uit na een tijd." - *"Ja, in het oosten ... das ver weg ... ja, en wat eten die niet allemaal."* - *"In de tropen komen zo'n ziekten ook wel voor, maar ja das in de tropen, niet hier. Hier zijn ziekenhuizen, hier is er hygiëne, hier hebben we de beste medici, hier hebben we middelen en toegang tot geneesmiddelen, hier zitten de breinen die alles oplossen."*

Toen de eerste gevallen in Italië opdoken, kwam het plots dichterbij, maar het voelde nog steeds als *"ze gaan dat hier wel oplossen, das Europa hier, hé, geen ontwikkelingsland, misschien moeten we wel een tandje bijsteken, maar het komt in orde."* Een paar weken later werd ook onze maatschappij in pausstand gezet: *"hé, komaan, hoe kan dit nu?"*. De westerse mens, zo gesteld op zijn vrijheid en op onbegrensde mogelijkheden, kreeg ophokplicht.

Ondertussen zijn we twee golven en vele doden verder, mondkmaskers behoren tot onze standaard outfit. Onze gezondheidszorg werd onder druk gezet, en gaf signalen van oververhitting. Meermaals kwam dit jaar de gedachte op *"hé, komaan, hoe kan dit nu?"*

In november werd het resultaat van democratische verkiezingen in één van de oudste en stabielste democratieën in vraag gesteld. Ook hier overheerste de gedachte *"hé, komaan, hoe kan dit nu?"*

Zo werden de voorbije maanden een aantal evidenties op losse schroeven gezet. Of het allemaal een keerpunt zal zijn, kan alleen de toekomst zeggen. Ook de heemkundige kring schroefde dit jaar zijn activiteiten helemaal terug, op het fort konden we geen enkele rondleiding verzorgen, een paar ideeën moesten we terug opbergen. 2021 Komt er aan, een nieuw jaar en vooral hoop: *"het komt goed, anders misschien, maar wel goed."*

Meer dan ooit een goede gezondheid toegewenst!

1830

Tot voor enkele jaren betekende heemkundig werk vaak een zoektocht doorheen bibliotheken, archieven of universiteiten. Wou je bepaalde boeken terugvinden dan moest je zoektocht beginnen via beduimelde indexfiches in stoffige metalen indexbakken. Recent veranderde de digitalisering deze zoektocht: massa's oude boeken zijn de laatste jaren digitaal ter beschikking gesteld op het internet. Heel wat intelligente technologie zoals het herkennen en interpreteren van gedrukte lettertekens en het automatisch indexereren van de teksten, hebben er dan ook nog eens voor gezorgd dat oude boeken en teksten terug te vinden zijn met enkel een muis en een toetsenbord.

De zoekterm "Waelhem" levert dan plots een nieuwe interessante bron op: een boek met een wat generieke titel "Documents inédits sur la Révolution de 1830 à Bruxelles et en province tirés des papiers du Lieutenant général Eenens". Zo'n titel suggereert eerder een allegaartje van vanalles en nog wat.

Het boek omvat de onuitgegeven documenten van luitenant-generaal Eenens. Deze militair trachtte op het einde van zijn leven de geschiedenis van de gebeurtenissen van 1830 vast te leggen. Hij had die zelf als jonge militair meegemaakt, en wilde zijn persoonlijke herinneringen aanvullen met die van personen die ook actief hebben deelgenomen aan de revolutie. Ik neem aan dat Eenens die personen contacteerde en per brief antwoorden ontving.

Zo vinden we tussen al die documenten ook een brief waarin het wedervaren beschreven wordt van een revolutionair die in 1830 de schermutselingen/slag aan Walem brug had meegemaakt.

De brief is geschreven door een zekere Artot. Het gaat dus wel om een getuigenis van eerste hand maar het is dus wel belangrijk om aan te stippen dat de brief vele jaren na 1830 werd geschreven. We weten niet hoe het voortschrijden van de jaren de herinneringen heeft aangescherpt of bijgekleurd.

Figuren

Luitenant-Generaal Eenens

Alexis-Michel Eenens werd geboren in Brussel in 1805. Hij koos voor een militaire loopbaan die aanvankelijk begon in het leger van de Verenigde Nederlanden. In 1830 nam hij deel aan de muiterij van het garnizoen van Namen en zodoende koos hij de kant van de Belgische rebellen. In de woelige maanden na het begin van de revolutie liet hij zich opmerken. Hiermee was zijn carrière in het jonge Belgische leger gelanceerd, en in de jaren die volgden bekleedde hij verschillende belangrijke posities in het Belgische leger.

Leopold I was reeds op zoek om België een kolonie te schenken. In het kader van één van de vele plannen hierover zocht de koning Eenens aan om een expeditie naar Egypte en Abyssinië te leiden. Eenens moest onderzoeken welke mogelijkheden er waren voor een Belgische ko-

Lutenant -Generaal Eenens

De strijd aan de brug.

lonie langsheen de Rode Zee te creëren. Eenens werd later ook actief in de politiek: hij zetelde als volksvertegenwoordiger voor de liberale partij.

Na een conflict trekt hij zich terug uit de politiek. Hij wijdt zich aan het opstellen van zijn memoires. De brief die we hier bestuderen is in dat kader te plaatsen

Anne Francois Mellinet

Een frappante levensloop: geboren te Corbeil (dept. Seine et Oise, Frankrijk) in 1768 in de nadagen van het "ancien regime". Zijn vader was apotheker in Nantes en tijdens de Franse revolutie wordt hij volksvertegenwoordiger voor Loire-Inférieure.

Anne Francois zelf maakte carrière tijdens de Franse revolutie en hij kiest de kant van Napoleon in 1799. Hij maakt alle Napoleontische oorlogen mee. Gedurende de slag van Waterloo behoort hij tot het kader van de "Jonge Garde" (een keurcorps dat zeer nauw bij keizer Napoleon staat).

Na de val van Napoleon wordt hij verbannen uit Frankrijk en vestigt zich in Brussel. 16 Jaar later komt het Belgische volk op straat: het revolutionaire vuur wakkert bij de Franse balling opnieuw aan, samen met andere Franse ballingen -zoals Niellon die ook vernoemd wordt in de brief van Artot- speelt hij een belangrijke rol tijdens de revolutie van 1830. Hij laat zich ook uit ten voordele van de Belgische republiek, eerder dan voor een koninkrijk.

In 1831 laat hij zich tot Belg naturaliseren. Hij blijkt echter een eeuwige revolutionair, in 1847 is hij een van de oprichters van "Association démocratique ayant pour objet l'union et la fraternité de tous les peuples". Mellinet roept op om de Belgische revolutie uit te breiden tot het hele Rijnland. Eén van de andere deelnemers van deze vergaderingen is Karl Marx. Hiermee zou je Mellinet kunnen zien als een soort van brug tussen de grote revoluties: de Franse revolutie (1789 - 59 jaar eerder) en de Russische revolutie (1917 - 69 jaar later) die geïnspireerd werd door Karl Marx.

Generaal Mellinet

In februari 1848 breekt een revolutie uit in Parijs. Een aantal Belgen uit de Franse hoofdstad proberen de revolutie te exporteren naar België, het zogenoemde Belgische Legioen met revolutionairen marcheert richting België. Ze worden echter opgewacht aan de grens bij Risquons-Tous, en verslagen. Ondermeer Mellinet's naam wordt genoemd en hij wordt veroordeeld voor complotteren tegen de staat, maar krijgt genade van koning Leopold I. Verarmd, vergeten en helemaal blind brengt hij zijn laatste jaren door.

Hij overlijdt in 1852, op zijn graf wordt een kanon geplaatst.

Charles Niellon

Eveneens een Franse generaal die carrière maakte tijdens de Napoleontische oorlogen. Ook hij vecht mee te Waterloo.

In 1817 deserteert hij uit het Franse leger en vlucht naar de Nederlanden. Hij verbleef een tijd in Rusland, om terug te keren naar Frankrijk in 1828 en in 1830 terug naar Brussel. Tijdens de revolutie laat hij zich kapitein noemen van een barricade.

Op 16 oktober verovert hij Lier op de Nederlanders, wat ook vermeld wordt in de brief van Artot. Tijdens de tiendaagse veldtocht in 1831 voert hij de Belgische troepen aan.

Later keert hij terug naar Frankrijk, verdient veel geld, maar verspeelt het ook in casino's. Hij sterft in 1871 en wordt begraven in Laken.

Generaal Niellon

Jean-Désiré Montagney Artot

(Parijs 23 september 1803 - Sint-Joost-ten-Node 25 maart 1887)

Artot is muzikant van beroep. Hij schrijft uitgebreide brieven naar generaal Eenens en bespreekt daarin zijn betrokkenheid bij de opstand van 1830.

Reeds van bij de eerste dagen zit hij in het brandpunt van de actie: hij is hoornspeler in het orkest van de Munt dat de opera "De stomme van Portici" mee opvoert. Hij maakt deel uit van de Brusselse burgerwacht. Uitgebreid beschrijft hij de schermutselingen in Brussel aan het begin van de opstand, zo is hij een ooggetuige van de gevechten aan de Vlaamse poort en aan de Lakense poort. Hij haalt ook herinneringen op aan Charlier "met het houten been", de volksheld van de Belgische revolutie. Artot herinnert zich levendig hoe hij Charlier het kanon zag richten op de Nederlanders. Artot neemt deel aan de slag bij Walem brug. Na de revolutie wordt hij leraar aan het Koninklijk conservatorium van Brussel.

Albert François du Chasteler

Markies François du Chasteler de Moulbais was geboren in Wurtzburg op 16 december 1794. Hij was een page van Napoleon geweest, daarna kapitein in het Nederlandse leger in 1815. Hij werd ook militaire rechterhand van koning Leopold. Hij stierf in Brussel in 1836. Gedurende de Belgische revolutie was hij de leider van een vrijkorps, dat nadien een speciaal onderdeel werd van de Brusselse burgerwacht.

Leboeuf & Spitaels (Coco)

J.B.E. Leboeuf werd geboren te Aalst op 20 mei 1811. Na zijn exploten op de brug van Walem, werd hij directeur van de dierentuin van Brussel en kapitein bij de Brusselse burgerwacht. Net als Leboeuf maakte ook Auguste Spitaels deel uit van het vrijkorps "Chasteler". Hij nam dienst in het Belgische leger en ging uit dienst in 1839.

Plaatsen

De plaatsen die Artot aanhaalt in zijn brief zijn te herkennen als de molen van Battenbroek en we mogen aannemen dat de Nederlandse kanonnen opgesteld stonden in het koetshuis van Noyens op grondgebied Rumst over de Nete. Waar de broodjes met hesp en het bier juist vandaan kwamen hebben we niet kunnen achterhalen.

Brief van Artot aan Eenens

Op de avond van 20 oktober riep de kapitein mij en vroeg me om met majoor Renard naar Mechelen te gaan. Renard had de opdracht om kolonel Niellon die in Lier was een levering over te maken van 18.000 patronen, die levering werd begeleid door een zestigtal vrijwilligers uit Doornik. Ik heb deze missie aanvaard, ik werd aan majoor Renard voorgesteld als gids en zo vertrokken we naar Mechelen. In Vilvoorde ontmoetten we de dappere Schavye (2) en zijn vrijwilligers; de Brusselaars en de mannen uit Doornik verbroederden meteen met het glas in de hand. We zetten ons tocht naar Mechelen verder, waar we rond tien uur aankwamen; de Nederlanders hadden de stad net verlaten, na een paar schermutselingen met onze vrijwilligers en met de Luxemburgse "groene" jassen.

We hebben de nacht doorgebracht in Mechelen. De volgende dag, 21 oktober, in de vroege ochtend, ging majoor Renard met zijn escorte en zijn levering verder door naar Lier. Ik volgde onze vrijwilligers die op weg gingen naar Waelhem. Rond zeven, acht uur kwamen we in Waelhem aan, op deze mooie herfstochtend, de ochtendzon droogde de huizen, een aantal van de jagers Chasteleer koesterden zich in de zon en ze hadden daar zelfs geslapen.

Gedurende de rest van ochtend, sloten er zich vrijwilligers van alle kanten bij ons aan. We zagen ook van ver een meneer aankomen, die avondkledij droeg, een zwarte overjas en een zwarte broek, kousen van zijde en hoge schoenen, op zijn hoofd een lelijke kap, en zijn wapens waren een geweer en buideltas van de brandweer. Toen hij dichterbij kwam, herkende we Joseph Matthau, nog steeds 15 jaar, de vrolijke kameraad die ons tegemoet kwam, al zingend en spelend op zijn blokfluit. Onmiddellijk werden alle tafels uit de herbergen gehaald, en er werd bier en broodjes hesp aangesleept. Matthau vertelde ons over zijn vertrek uit Brussel, met heel veel grappen daarbij. Hij pakte zijn fluit en deed ons een krammikige quadrille dansen, en dat allemaal onder de neus en de baard van de Nederlanders die aan de andere kant van de brug zaten, die ze voor een gedeelte in brand hadden gestoken.

Enige tijd later kwam ook generaal Mellinet aan samen met zijn vrijwilligers:

het Belgisch-Parijse Legioen en zijn artillerie. De voorbereidingen voor de aanval op de vijand lieten niet op zich wachten; onze vrijwilligers en de vrijwilligers van het Belgisch-Parijse legioen namen vanop de linkeroever van de rivier Nete, de Nederlanders onder vuur die zich op de rechteroever hadden verschanst; het geschut liet van zich spreken en de strijd laaide op. Een aantal van onze goede schutters hadden zich verstopt op de zolder van een schuur die aan de rechterkant van de weg lag, vlakbij de dijk en van daaruit hebben ze de vijand veel schade berokkend.

Onder deze bekwame scherpschutters was er een moedige Mechelse vrijwilliger die het geweldig deed, bijna elke keer dat hij een schot afvuurde schoot hij zijn man neer. Een paar vrijwilligers, waar ik me bij aansloot, plaatsten zich achter de heuvel van een windmolen, er tegenover op de rechteroever van de Nete was er een herberg of grote boerderij en daar hadden de Nederlanders twee stukken geschut in een schuur of een koetshuis.

Elke keer als de poort van het koetshuis openging, stuurden ze een salvo van mitrailleurvuur af; van onze kant, elke keer als we hun geweren zagen verschijnen, werden er zo'n twintig schoten op hen afgevuurd; dan trokken de schutters zich op hun knieën

Het schilderij van de slag op de brug van Walem dat door M. Payen gemaakt werd op bevel van het staatsbestuur..

Het Belgische gouvernement schonk, bij koninklijk besluit van 27 september 1864, dit schilderij aan de gemeente Walem, waar deze plechtig in het gemeentehuis geplaatst werd op 14 oktober 1866.

Dit schilderij hangt heden ten dage in de gemeentelijke jongensschool te Walem.

terug in de schuur en schoten ze hun geweren op hen af door een verlenging. Na enige tijd lang hield ons geweervuur hen vastgepind en de deur van het koetshuis ging minder vaak open en met langere tussenpozen. Maar bij een van hun laatste tirades, die de palen raakten waarachter we schuilden, sloeg er zoveel gips en kalkstof in mijn gezicht en in mijn ogen geslagen dat ik volledig verblind raakte. Toen ik van de heuvel naar beneden kwam en helemaal niets kon zien, deed ik een foute beweging, viel naar beneden en ontwrichtte mijn rechterknie en verstuurde mijn linkervoet.

Het was ongeveer het moment waarop de dappere Lebœuf en zijn kameraad Spitaels, bekend als Coco, zich ondanks het schiet- en tirade geweervuur op de Waelhem-brug begaven, met de driekleurige vlag van de compagnie Chasteleer en zo heldhaftige moed toonden.

Ik was kreupel door mijn val, en half verblind door de kalk, dus werd ik naar de een herberg gebracht die het dichtste bij lag, waar, na vele malen spoelen en wassen, mijn ogen een beetje herstelden. Een boerenkar bracht me naar Mechelen, en daar nam ik een open koets (cabriolet) naar Brussel. Ik ging naar huis, waar ik met gestrekte benen vijf of zes weken op een bank lag. Het is aan de goede zorgen van Dr. Deneubourg dat ik mijn snelle en perfecte herstel te danken heb.

Dit was het einde van mijn odissée van de campagne van 1830.

Vroeger en nu

Walem en de molens

Tot ongeveer 150 jaar geleden waren de windmolens belangrijke schakels in de voedsel-voorziening. Tijdens het Ancien Regime waren ze meestal eigendom van rijke heren of abdijen. Ook Roosendael beschikte over verschillende molens. Voldoende graan en meel ter beschikking hebben was een constante bezorgdheid van de abdisen. Een eigen molen die vooral werkte voor de abdijs-gemeenschap, was bijna levensnoodzakelijk.

In de loop der tijd hebben de zusters verschillende molens gehad waarop ze bepaalde rechten konden laten gelden of die hun eigendom waren. De oudste windmolen van Roosendael stond te Itegem in het gehucht Bernum. Hij wordt al vermeld in 1233. Eveneens in Itegem verwierven ze in 1448 zekere rechten op een watermolen.

Ook in Leffinge (een deelgemeente van Middelkerke), waar ze in de 13de eeuw verschillende bezittingen hadden, beschikten ze over een graanwindmolen.

En in 1254 is er sprake van een windmolen in Koningshooikt die aan abdis Katarina van Berlaar geschonken werd.

De baten van al deze molens brachten voor de abdijs zeker een aardige stuiver op. Voor de rechtstreekse bevoorrading van de abdijs waren de molens die in de nabijheid van Walem en Roosendael zelf stonden ongetwijfeld veel belangrijker. Dikwijls ondergingen ze echter hetzelfde lot als het dorp dat in tijden van oorlog en conflict herhaaldelijk werd geteisterd.

De molen van de Meulenbergbossen

In een document van 17 augustus 1301 staat te lezen dat Hendrik III Berthout, heer van Duffel, een molenberg schonk aan de abdijs Roosendael. In een verkoopakte van 8 juli 1544 is sprake van een stuk land in de Vrijheid Walem dat toebehoorde aan "wijlen Luyckx molenaar van de abdijs Roosendael". Deze Luyckx is de enige gekende pachter.

Vermoedelijk werd deze molen in 1542 vernield toen onze streken onder de voet gelopen werden door het leger van Willem van Gelre, aangevoerd door de beruchte veldheer Maarten van Rossem. Op 27 juli 1542 wilde Van Rossem Lier aanvallen, wat hem door zwaar geschut vanuit de stad belet werd. Daarom week hij met zijn troepen uit in de richting van Rumst waar hij zware vernielingen aanrichtte. Hij koelde zijn woede ook op de inwoners van Walem die de ponton hadden afgebroken waarmee men met paard en kar de Nete kon oversteken. Uit wraak liet hij Walem plunderen en volledig afbranden. Naar verluidt zouden er slechts een drietal huizen overeind zijn gebleven.

Ondanks het feit dat abdis Margareta Tsermertens een zware brandschatting betaalde om de volledige verwoesting van de abdijs af te kopen, moest ook Roosendael eraan geloven. Mogelijk werd ook de molen niet gespaard.

De vernielde molen werd wellicht nooit heropgericht maar de molenberg waarop hij zou gestaan hebben, bleef nog

Maarten Van Rossum (Zaltbommel circa 1490 - Antwerpen 1555) was een nietsontziende geweldenaar die in onze streken zeer gevreesd werd voor zijn brutale manier van oorlog voeren. Hele dorpen, waaronder Walem, liet hij platbranden. Zijn lijfspreuk was "Blaken en branden is het sieraad van de oorlog".

van Roosendael

lang zichtbaar in het landschap. Het was een landmerk voor de bewoners van de omgeving dat tot in de 18de eeuw nog op kaarten werd weergegeven.

Deze kaarten laten ook toe de molenberg te situeren. Vanuit Walem bekeken, stond hij aan de linkerkant van de Lange Zandstraat, even voor de plaats waar de Beukendreef begint.

Op deze kaart (omstreeks 1730) staat hij getekend als een klein boogje, rechtsonder het woord Molenbergh

Op deze kaart (ca 1780) staat hij op een driehoekig stuk grond tussen de "Meulenbergh bosschen". Dat de molenberg tussen bossen ligt, kan erop wijzen dat er al geruime tijd geen molen meer stond.

De watermolen in de abdij

In een kroniek uit 1663 die geschreven werd door pater Bernardus de Grande, confessor van het klooster, lezen we: *"De sevenentwintichste abdisse is geweest vrouw Margareta s'hermertens, wordt abdisse 1530: sterft op eenen vrijdag den 21 october 1556 s'avons ten negen uren ende is begraven int Cappittel heeft aende waeterpoort doen maeken eenen waetermeulen."* Een onbekende schrijver voegde er aan toe dat de watermolen *"redelijk rendeerde, maer het brocht veel onrust en begangenisse in't clooster, zoo dat het silencie van der order zeer te lijden had"*.

Vermits op het domein Roosendael niet meteen een waterloop te vinden is met een voldoende debiet om een molen aan te drijven, zou het kunnen dat we hier te maken hebben met een getijdenmolen op de Nete. Dit type van molen verschilt van de andere door het feit dat het water van de zee of een getijdenrivier bij vloed opgevangen wordt in een spaarbekken. Bij eb kan het water terug naar de zee of de rivier vloeien en zo het molenrad aandrijven.

Tijdens de troebele periode van de godsdienstoorlogen bleven Mechelen en om-

De Spaanse Molen in Rupelmonde. In ons land is dit de enige getijdenmolen die nog maalvaardig is. Hij werd gebouwd in 1516 en maakt gebruik van het tij op de Schelde. Zou hij model hebben gestaan voor de watermolen van Roosendael?

geving niet gespaard van het oorlogsgeweld. In 1576 werden Walem en Roosendael geplunderd door Spaanse huurlingen onder leiding van Juliaan Romero. Een groot deel van het dorp werd totaal verwoest.

Op 26 augustus 1578 werd de abdij andermaal onder handen genomen, deze keer door Staatse troepen onder leiding van paltsgraaf Jan-Casimir. Toen in 1580 in Mechelen een Calvinistisch bewind werd geïnstalleerd, vluchtten de zusters naar het buitenland. De Calvinisten bleven aan de macht tot in 1585. In die periode werd alles wat nog overbleef van het reeds grotendeels vernielde en verlaten klooster bijna volledig afgebroken door de 'geuzen'.

Alles wijst erop dat ook de watermolen niet ontsnapte aan die opeenvolgende golven van geweld en vernieling.

De windmolen van Battenbroek

De molen van Battenbroek is er een met een lange geschiedenis. Volgens sommige auteurs bestond reeds in de 13de eeuw een banale watermolen op de Molenvliet. Deze watermolen werd omstreeks 1300 vervangen door een windmolen. Op 18 oktober 1576 werd die windmolen vernield toen Juliaan Romero met zijn Spaanse huurlingen Walem plunderden.

Een jaar later werd een overeenkomst gesloten tussen Jan Van Weesenbeeck en Peeter Van Cantelbeke, de rentmeester van Roosendael. Hierbij ruilde Jan Van Weesenbeeck de molenberg met de afgebrande molen tegen een stuk land van de abdij gelegen in Wijgmaal.

De zusters waren nu eigenaar van een molenberg met een windmolen die in puin lag. Hem meteen laten herstellen zat er niet in, want het waren onzekere tijden vol conflicten tussen Spaansgezinde katholieken en Staatsgezinde protestanten. Drie jaar na de aankoop vluchtten ze naar Duitsland. Pas na vijf jaar, toen de Spaanse hegemonie over de zuidelijke Nederlanden hersteld was, keerden ze terug.

Wat de zusters in 1585 na hun terugkeer uit Duitsland te zien kregen was weinig hoopgevend. Hun klooster lag in puin en het nabijgelegen Walem was een spookdorp geworden. Twaalf jaar later vertellen de "*Visitaciones Decanales*" van deken Bernaerts nog steeds dat er niemand meer woont in Walem: "*Nemo hunc pagum inhabitat*". De eerste inwoners zouden pas teruggekeerd zijn na 1606. De deels herstelde dorpskerk werd in 1617 opnieuw gewijd.

Overblijfselen van de refuge van Roosendael aan de Bleekstraat te Mechelen, gefotografeerd in 1980. Kort daarna werd alles gesloopt voor nieuwbouw.

Omdat het klooster onbewoonbaar was, namen de zusters hun intrek in hun refuge aan de Bleekstraat in Mechelen, waar ze het met veel minder comfort moesten stellen dan in de abdij.

Tijdens hun verblijf in de refuge hebben de zusters enkele pogingen ondernomen om met de heropbouw van hun abdij van wal te steken. Meermaals hebben ze ook de hoop opgegeven om er ooit naar terug te keren. Na de Vrede van Munster (1648) zag de toekomst er plots weer rooskleurig uit. Vanaf dat ogenblik werd de heropbouw in versneld tempo hernomen onder de dynamische leiding van abdis Joanna Van Laethem (1639-1662).

Samen met de heropbouw van de abdij heeft die abdis ook een nieuwe molen opgericht in Batten-

broek. Dat moet gebeurd zijn na 1648 want in een inventaris van dat jaar wordt vermeld dat de molen (nog steeds?) op invallen stond. Dat hij in 1655 moet klaar geweest zijn, blijkt uit een register waarin staat dat de abdis de windmolen op 23 maart van dat jaar bij opbod verpachtte. Hoe belangrijk de molen wel was, moge blijken uit het feit dat hij bedrijfsklaar werd gemaakt nog voor de zusters in 1660 eindelijk naar hun heropgebouwde abdij aan de Nete terugkeerden.

De molen van Battenbroek op de "Caerte Figuratif", getekend door landmeter Van Haecht ca 1780..

Grafsteen van de familie Mouriau de Meulenacker - De Knijff tegen de muur van de Sint-Martinuskerk in Duffel. Bovenaan: de wapenschilden van beide families (rechts: dat van De Knijff). Het opschrift begint met: "Dame Marie, Caroline, Emilie De Knuyff, épouse de Monsieur Adolphe, Henri, Philippe Mouriau de Meulenacker, née au château de Roosendael et décédée à Malines le 1 novembre 1895 à l'âge de 48 ans". Zij was de laatste bewoonster van Roosendael die de molen van Battenbroek nog in haar bezit had.

handen van eenzelfde familie. Marie Caroline De Knijff, een kleindochter van Jean Jacques, geboren op Roosendael in 1846, was de laatste afstammeling van deze familie die de molen nog in haar bezit had. Zij huwde met Adolphe Mouriau de Meulenacker en deze verkocht de windmolen in 1869 aan Theodoor Charles Coppens, de burgemeester van Walem.

Vanaf dat ogenblik zijn de molen en Roosendael definitief van elkaar losgekoppeld. Na het overlijden van de burgemeester liet zijn weduwe de molen over aan Peter Hofmans, een landbouwer uit Rumst. De windmolen bleef in het bezit van deze familie tot hij op 28 september 1914 tijdens de inval van de Duitsers werd afgebrand. Ook deze keer viel de molen tijdens het oorlogsgeweld.

Vanaf 1655 werd de molen van Battenbroek, op enkele onderbrekingen na, door Roosendael verpacht tot de abdij op het einde van de 18de eeuw door de Franse bezetter als nationaal goed werd geconfisqueerd en verkocht aan een zekere Pierre De Meulenaer.

Pierre De Meulenaer, de nieuwe eigenaar van de abdij en van de molen, was een notoire opkoper van kerkelijke goederen. Zo kocht hij bijvoorbeeld ook de abdijen van Postel en Tongerlo. Grote delen van deze abdijen liet hij slopen met de bedoeling het afbraakmateriaal te gelde te maken. Dat was ook zo in Roosendael. Sommige gebouwen, waaronder het abdissenkwartier, werden nochtans gespaard.

Nog tijdens zijn leven installeerde De Meulenaer een van zijn dochters in het abdissenkwartier. Dat was Emilie die gehuwd was met Jean Jacques De Knijff. Haar broer, Edouard De Meulenaer, liet hij in de abdij van Postel wonen. Het was deze Edouard die de molen van Battenbroek in 1836 overliet aan Jan Van Hoeck, de koster van Walem.

Acht jaar later verkocht de koster de molen aan de twee kinderen van Jean Jacques De Knijff. Zo kwamen de molen en de abdij weer in de

François Van der Veken

Opnieuw laten wij u hier kennismaken met één van de verdwenen grafstenen die voor de brand van onze kerk op 3 juli 1952 aanwezig waren in de oude vloer. We lezen op de steen dat Francois Van der Veken, geboren te Walem op 20 mei 1784, overleden is te Mechelen en op 15 juli 1849, ten gevolge van een korte maar wrede ziekte.

Hij was weduwnaar van Therese Laurance De Meester en gehuwd met Jeanne Henriette de Ravenne die overleed te Mechelen op 30 november 1871. Wij geven u hieronder de vertaling van de grafrede ter ere van François Van der Veken die oorspronkelijk in het Frans verscheen in het staatsblad van 24 juli 1849, dit was een uittreksel uit de bijlage bij "*Le Journal d'Annonces de Malines*" van 22 juli 1849

Deze grafrede was duidelijk een opsomming van de rijk gevulde loopbaan en heldendaden van deze Walemnaar.

A LA MEMOIRE
DE FEU MONSIEUR
FRANCOIS VAN DER VEKEN
COLONEL COMMANTS D'ARMES DE MALINES
OFFICIER DE L'ORRDRE LEOPOLD
CHEVALIER DE LA LEGIOEN D'HONNEUR
ET DE L'ORDRE MILITAIRE
DE GUILLAUME
VEUF EN PREMIERS NOCES DE DAME
THERESE LAURENCE DE MEESTER
DE CORSWAREM
EPOUX EN DEUXIEME NOCES DE DAME
JEANNE HENRIETTE DE RAVENNE
DE MOERSEKE
NE A WAEHEM 20 MAI 1784
DECIDER A MALINES LE 15 JUILLET 1849
A LA SUITE D'UNE COURTE ET CRUELLE MALADIE
MUNI DES SECOURS DE LA RELIGION
ET SON EPOUSE DAME
JEANNE HENRIETTE DE RAVENNE
DE MOERSEKE
DECIDE A MALINES LE 30 NOVEMBER 1871

De grafrede zoals verschenen in het Staatsblad.

Na een ziekte van enkele uren, stierf op de 15e van deze maand de heer François Van der Veken, Kolonel en voormalig Commandant d'Armes ⁽¹⁾ in Mechelen.

We vervullen een pijnlijke plicht door voor u de mooie militaire carrière te overlopen van deze waardige officier, wiens verlies we doorleefd en oprecht betreuren. Hij was geliefd en hoog aangeschreven in onze stad: hij laat er eervolle en onvergankelijke herinneringen achter, omdat hij ons ontelbare keren de loyautéit en hoffelijkheid liet zien die zijn minzame en goede hart kenmerkten. Als waarnemer van zijn militaire plichten, bij de uitoefening van zijn functies als Commandant d'Armes, verzoende hij altijd doortastendheid met goedheid. Hij was toegankelijk voor iedereen, en kon op de welwillendheid rekenen van zijn ondergeschikten omwille van zijn oprechtheid: die was soms hard, maar werd altijd onmiddellijk verzacht door een geest van welwillende verzoening.

De heer Van der Veken is ons onttrokken op 65-jarige leeftijd. Hij werd geboren in Waelhem en trad in dienst in 1805, als rekrut uit de reserve van het jaar XIII van de Republiek. In 1807 werd hij Brigadier, in 1808 Maréchal-des-Logis. In 1813⁽²⁾ werd hij benoemd tot Onderluitenant.

soldaat van Napoleon

In 1815⁽³⁾ tot Luitenant in het Regiment Carabiniers; in 1825 vinden we hem terug in het 4e Regiment Lichte Dragonders⁽⁴⁾ met de rang van Luitenant-Adjutant-Majoor. Vanaf 1826 was hij Kapitein bij het 8e Regiment Huzaren⁽⁵⁾, tot wanneer onze [Belgische] Revolte uitbrak. Hij solliciteerde onmiddellijk en kreeg het eervol ontslag uit zijn dienstverband in het leger op 26 oktober 1830⁽⁶⁾.

Op 13 november van hetzelfde jaar riep het Voorlopig Bewind hem naar het 2e Regiment Jagers te Paard en gaf hem de rang van Majoor. Een Koninklijk Besluit van 5 april 1837 maakte hem Luitenant-Kolonel en Commandant d'Armes van Mechelen. In 1845 werd hij gepromoveerd tot Kolonel met behoud van zijn administratieve functies. Uiteindelijk werd hem in 1848 toegelaten om zijn ouderdomspensioen op te nemen, en vanaf 1 januari dit jaar maakt deze dappere en waardige soldaat geen deel meer uit van de leidinggevenden van het actieve leger.

Tijdens zijn 44 jaar dienst nam de heer Van der Veken deel aan talloze militaire campagnes. In 1805 was hij in Oostenrijk, in 1806 en 1807 in Pruisen en Polen; In 1809, in Duitsland; In 1810 en 1811 in Spanje. Hij was aanwezig tijdens de veldtochten in Rusland en Saksen (in het Elbe-leger), in 1812 en 1813. In 1814 nam Frankrijk hem op in la Grande Armée en in 1815 was hij aanwezig tijdens de bloedige strijd van Waterloo.

De slag bij Waterloo aan het kasteel van Hougomont

- 1) Equivalent van garnizoencommandant / garnizoenbevelhebber.
- 2) Dit was dus in het Franse leger.
- 3) Dit was in het leger van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden.
- 4) Een dragonder was een infanterist die zich per paard ("bereden") verplaatste en te voet ("afgestegen") vocht. De oorspronkelijke bedoeling was eenvoudigweg om infanterie te hebben die zich snel kon verplaatsen.
- 5) Een huzaar is een doorgaans lichtbewapende ruiter in verschillende Europese legers. Huzaren kwamen oorspronkelijk uit Hongarije, waar ze ten strijde trokken tegen de Turken. Het Hongaarse woord huszár is ontleend aan een Zuid-Slavische taal waarin husar of gusar 'piraat' betekent.
- 6) Het Voorlopig Bewind had de Belgische onafhankelijkheid uitgeroepen op 4 oktober 1830. Tijdens die maand begonnen de in België gestationeerde troepen van de Verenigde Nederlanden ook uiteen te vallen: het betrof grotendeels lokaal gerecruteerde mensen die sympathie hadden voor de Belgische onafhankelijkheid. Op 16 oktober bevestigde Kroonprins Willem (de latere Willem II) de onafhankelijkheid van de zuidelijke provincieën en werd het leger opgesplitst in een noordelijk en zuidelijk deel.

Kolonel Van der Veken onderscheidde zich door verschillende briljante acties op het slagveld. We zullen er slechts één van vermelden: in Etoges⁽⁷⁾ veroverde hij, aan het hoofd van zijn peloton, zes vijandelijke kanonnen en nam hij de kanonnières gevangen; tijdens de opeenvolgende charges stierven drie van zijn paarden terwijl hij in het zadel zat.

Tijdens de Slag bij Burgos⁽⁸⁾ had hij niet zoveel geluk als in Etoges, waar hij gespaard was gebleven van kogels en zwaarden, ondanks het immense gevaar dat hij had gelopen: in Burgos krijgt hij van dichtbij een schot in de linkerheup. In de Slag bij Innsbruck⁽⁹⁾ (Tirol) spleet een houw van een sabel zijn bovenlip. Zijn charges tegen de vijand werden er echter niet minder talrijk op: zo hevig of om zeggens buitensporig opgewonden was hij door de pas opgelopen verwonding die hem niet had klein gekregen.

Kolonel Van der Veken was bekend in de legers van Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden en België voor zijn mannelijke moed en zijn genereuze toewijding. Zijn veldtochten, zijn littenkens, zijn briljante acties die allemaal getuigen van zijn moed en onverschrokkenheid leverden hem in 1813 l'Etoile de la Légion d'Honneur⁽¹⁰⁾; in 1815 het Kruis van de Militaire Willemsorde; in 1833 het Kruis van de Leopoldsorde.

Op 6 oktober 1848 maakte de koning hem tot Officier in dezelfde orde. Van zo'n kaliber is, kort gezegd, de schitterende staat van dienst van deze dappere soldaat die we vandaag bewenen. De dood heeft te snel onze genegenheid afgenomen van iemand die wij terecht beschouwden als een kind van Mechelen. Iemand die ontzag en publiek aanzien genoot in onze stad omwille van zijn waardig vervulde carrière en omdat hij de hoge positie binnen zijn gemeenschap enkel aan zichzelf te danken had.

l' Etoile de la Légion d'Honneur

Bij de personen die het stoffelijk overschot te Waelhem vergezelden, merkten wij de Heer Armand de Perceval⁽¹¹⁾ op, lid van de Kamer van Volksvertegenwoordigers, en Auguste de Cannart d'Hamale-Werbrouck⁽¹²⁾.

Deze laatste sprak, met geëmotioneerde stem, volgende woorden bij het graf: "Mijne Heren, het is een droeve omstandigheid die ons vandaag samenbrengt: het bewijzen van de laatste eer aan een dappere onder de dapperen.

Iemand die, getooid met lauweren en verwondingen, wegkwam bij meer dan twintig veldslagen, maar door ziekte zo plots aan zijn vrienden werd onttrokken. Laat ons verenigd zijn in verdriet, Mijne Heren, en deze goede man bewenen die gespaard

7) Dit is tijdens de Slag bij Champaubert op 10/02/1814. Champaubert ligt 6 km van Etoges.

8) De slag bij Burgos had plaats op 08/11/1808.

9) Slag bij Innsbruck tijdens de Tirolse Rebelle (12-13 april 1809)

10) Napoleonistische onderscheiding

11) Armand Hubert Joseph Antoine de Perceval (Mechelen, 28 oktober 1818 - na september 1869) was een Belgisch politicus voor de Liberale Partij. In tegenstelling tot zijn unionistische vader was Armand de Perceval een radicale liberaal. Vanaf 1839 was hij lid van de liberale vrijmetselaarsloge La Parfaite Intelligence et L'Etoile réunis en werd vooral geïnspireerd door de ideeën van Pierre-Joseph Proudhon en Charles Fourier. Aanvankelijk was hij bediende bij de provinciale administratie in Antwerpen en daarna was hij van 1841 tot 1845 directeur van de Journal de Malines, dat onder zijn leiding in 1843 een liberaal orgaan werd. Van 1845 tot 1848 was hij vervolgens ambassade-secretaris in Parijs. (bron: https://nl.wikipedia.org/wiki/Armand_de_Perceval)

12) Luitenant-Kolonel van de Burgerwacht, lid van de bekende adellijke familie de Cannart d'Hamale. Blijkbaar ook woonachtig te Walem, want zijn kinderen zijn daar geboren. (bron: https://nl.wikipedia.org/wiki/Cannart_d%27Hamale)

1930: 90 jaar geleden

In Amerika wordt de eerste Mickey Mouse-strip uitgebracht en Duitsland en de Sovjet-Unie sluiten een handelsovereenkomst. In een gebaar van burgerlijke ongehoorzaamheid breekt Mahatma Gandhi de Britse wet door naar de zee te lopen en zout te maken. In Athene wordt de eerste Balkanconferentie gehouden.

In Eindhoven wordt het eerste frietkraam van Nederland geopend.

Dichterbij In België wordt de Regie voor Telegraaf en Telefoon (RTT) opgericht en ook het Nationaal Instituut voor de Radio-omroep in België (NIR). Opening van de Wereldtentoonstelling voor Koloniën, Zeevaart en Vlaamsche Kunst te Antwerpen en er was de opening van de wereldtentoonstelling te Luik. Ook is er de inwijding van de IJzertoren te Diksmuide, een gedenkteken voor de Vlaamse gevallen in de Eerste Wereldoorlog. En in Walem ...

14 januari - Gazet van Mechelen - Werken te Waelhem

Er wordt wel wat gemopperd door chauffeurs en voerlieden, die elken dag de groote baan Antwerpen-Brussel op een halven steenweg en in enkel en terug moeten overbollen, daar enkele richting rijden, geen kinderspel is doch tevens wordt ook met groote voldoening vastgesteld, dat de vernieuwde gedeelten zoo degelijk vernieuwd zijn, dat het een lust is om er over te bollen.

Tusschen Oude-God en Mechelen is men bijna klaar met de herstellingswerken en dit zeggen al de belangstellenden met een zucht van genoeg en verlichting, daar het een echte miniserie was voor wie de baan gebruiken moest. Groote omwegen doen om tot de bestemming te komen en op den halven steenweg, indien hij berijdbaar was, oppassen en meer dan oppassen, stapsgewijs rijden. Dit alles wil zeggen, tijdverlies en gevaar loopen te verongelukken.

Aan het fort van Waelhem vorderen de werken zeer goed en krachtig zal er worden door-
gewerkt, om binnen drie maanden aldaar al de gevaarlijke bochten weg te hebben. Wat de in- en uitrij onzer stad betreft, deze zal waardig zijn eener Wereldtentoonstelling en het park "Den Brand" en deze tussen Dikke Mee, Beukenlaan en Middelheimlaan zullen een pracht van verkeer vormen, ook de wegen tusschen de Mechelschen Steenwegen het Kerkhof van Berchem.

Rond de Tentoonstelling zelf en voornamelijk aan de verschillende ingangen is men thans volop bezig de verkeerswegen in te richten.

15 januari - Gazet van Antwerpen Te Waelhem. - Aanrijding

Vrijdag morgen had er te Waelhem aan den wissel van den stoomtram ter hoogte van de school, rond half zes, een geweldige aanrijding plaats met den stoomtram komende van Rumpst.

Donderdag avond was een wagen geladen met meubelen van de vrachtvoerderij Piet Van den Ganzendries te Mechelen vastgelopen aan genoemde wissel. De paarden werden uitgespannen en de wagen bleef er staan.

De eerste tram komende uit Rumpst naar Mechelen, is op den wagen aangebeukt en veroorzaakte eene paniek onder de reizigers, waarvan er bij die botsing gelukkig niemand eenig letsel heeft bekomen. Alles heeft zich bepaald bij stoffelijke schade.

Gazet van Antwerpen - 1 maart 1930 - Van Mechelen naar Waelhem

Van de hervorming der omgeving van den Antwerpschen steenweg, te beginnen vanaf de Kathelijne Poort heeft iedereen zich reeds een juist denkbeeld kunnen vormen.

Nauwelijks is men genoemde poort uit, of men staat in bewondering voor de buitengewone uitbreiding en verfraaiing welke dit stadsgedeelte genomen heeft, en beslist nog nemen zal.

Waar men vroeger zelfs over eenige jaren nog, slechts effen, vlakken hoveniers en landbouwgrond zag, ziet men nu gansche wijken opreizen en valt het oog van de

in onze dagbladen

eene mooie huizing op de ander, welke daar een vast een vast geheel vormen, en waar aannemer Coppens er nog maar immer bijtooverd.

Daar, waar vroeger de windmolen van meulder Meeus zijne armen hoog in de lucht zwierde en waar destijds enkele kleine woningen te merken waren, heeft men thans eene nieuwe kleine stad, die het plompe gevaarte van den molen, dat daar thans onbeholpen en gekneusd, zonder armen, staat te treuren, alles omsluit en verdringt.

Die, in volle wording zijnde wijk zal zich wellicht uittrekken tot aan de herberg: "In den plezanten Hoek", waaraan ook de gronden palen van de ruime moderne hovenierschool, wier labeurgronden reeds flink worden bewerkt en waarachter de groote serren in de zon liggen te blinkeren. Schoon en voor de toekomst belovende inrichting, die daar als een groenend lustoord zal prijken te midden van het immer grooter wordend woningcomplex.

De laatste verbetering

Met alle bedrijvigheid wordt er thans nog, juist boven het fort, naar Waelhem op, gewerkt aan de laatste opknapping en herstelling der baan. De kasseiwerken worden er met eene bijzondere zorg uitgevoerd. In

plaats van de kasseistenen te leggen in zavel of assche, krijgen zij daar een kiezelbetonbed onder zich.

Zoo het weder gunstig blijft, zullen deze laatste werken binnen een vijftiental dagen voltooid wezen. De baan alzo hervormd, heeft alom een breedte van 8.50 meter, wat niet belet, volgens ons de meest vertrouwbare menschen mededeelden, dat links en rechts de borduurstenen nog worden weggereden door de automobilisten.

Hoe breed zouden nu de wegen wel werkelijk moeten wezen om die kilometerfretters, voldoende ruimte te verschaffen om er over te vliegen?... Dat punt is tot heden nog niet bepaald uitgemaakt.

De Waelhembrug

Wij hebben het natuurlijk over de nieuwe brug, over de Nethe, waar volgens ons nog in langen tijd niets zal van in huis komen. En, dat is wel zoo waar, dat de pontoniers der genie binnenkort zullen beginnen met het optimmeren eener voorloopige houten brug naast de oude, te leggen langs de kant van Duffel. Er zijn reeds maatregelen getroffen om, zoo mogelijk de manschappen in de kwartieren in het fort, dat thans alleen bewoond is door één ouden bewaker.

Voor het voltrekken der nieuwe brug, het wegnemen van een bocht in de rivier, langs Rumpst op, het aanleggen van een nieuwen steenweg vanaf de nieuwe brug tot aan den halt van den stoomtram op Lazerny, en zoo meer zullen zeker nog wel een tweetal jaren middelen bedacht worden om om het innodig zijn: er moeten dus wel lapmer drukker wordende verkeer het hoofd te bieden.

Over de enkele Waelhembrug passeeren geregeld dag voor dag, 17 tot 1800 autos. Des woensdags dienen daar 200 Hollandische autos bijgerekend, welke alsdan naar de beurs van Brussel vliegen.

Waar zijn nu nog de karren wagens, autobussen, kortom gespannen van allen aard,

zonder de voetgangers en wielrijders nog mee te rekenen. Nu die twee soorten van menschen kunnen we ten huidige dagen best onverlet laten, zij komen toch nog weinig of niet meer in aanmerking.

De nieuwe brugwerken te Waelhem werden de vorige week door Z.Exc. den Minister van Openbare Werken Van Caeneghem in oogenschouw genomen. De Minister slaat met belangstelling de nieuwe werken gade.

28 april 1930 - Gazet van Mechelen - Dodelijk ongeluk te Waelhem

Een kindje door een vrachtauto gevat en gedood

Zaterdag morgen is er te Waelhem een verschrikkelijk ongeluk gebeurd, waarbij de 6-jarige kleine Janssens, wonende in de Kloosterstraat, te Waelhem, het leven inschoot.

Het was 8 ure, en half, als de genoemde kleine, eten naar zijn vader ging dragen. Toen hij de straat wilde oversteken, bij het uit de Kloosterstraat komen, werd het jongetje ongelukkig gevat door een zekeren Pierre, die in de Koning Albertstraat doorreed.

Het knaapje werd erg gesteld bij dokter Coen binnengedragen, die het de eerste zorgen toediende. Het mocht, heilaas niet meer baten en enkele oogenblikken nadien overleed het arme kindje, tengevolge van een schedelbreuk.

Men begrijpt dat de droefheid der ouders hartverscheurend is.

Het parket van Mechelen, werd op hoogte van de zaak gesteld.

31 mei 1830 - Gazet van Mechelen

Waelhem. – Diefstal.

Woensdag na den middag, werd tijdens zijn afwezigheid binnen gebroken bij den heer Serneels, schepene der gemeente, wonende, Kloosterstraat.

Door 't uitslaan van eene ruit, geraakte men binnen, een som va 1500 fr. werd vermist.

05 juni 1930- Gazet van Mechelen

Waelhem. – Aanhouding.

Wij meldden den diefstal van 1500 frank bij schepen Serneels in de Kloosterstr. Door de gendarmen werd thans de 24 jarige D.V. aangehouden, daar hij er verdacht wordt den diefstal te hebben gepleegd.

 hr

INHOUD

Editoriaal	3
1830 - De strijd aan de brug	4
Vroeger en nu	9
Walem en de molens van Rosendaal	10
François Van der Veken - soldaat van Napoleon	14
1930: 90 jaar gelden in onze dagbladen	18